

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

(ગુજરાત કોપીરાઈટ વિભાગ)

૭૦૩ ~~૭૦૩~~

(૦૧૮૭)

અનુક્રમાંક ~~૭૦૩~~

કિંમત

ગ્રંથનામ મુંબઈમાં મગીલું દીન

વર્ગાંક

મુંબઈમાં જાગેલું દીન

અવધ

મુસલમાનોએ પારસીઓપર

મર્યાદેલું હુકમ

ભાગ પેહેલો.

મુબેચ્છક સ્વદેસિઓને સાર.

છંદ, હોરી, ગરબો અને બીજા રાગમાં રચ્યું.

મુંબઈ

પારસી પ્રિટોચ પ્રેસમાં પાલનછ નસરવાંતછ

ખબાતાએ છારકું

નં. ૪૨૫ ખાસ કુવા રોડ ચોઠસી બજાર

૧૮૭૪

કોમલ બે આના.

મુંબઈમાં લાગેલું દાન.

અથવા

મુસલમાનોએ પારસીઓ પર

મર્યાદા લેલું હુકમ.

લાગ પેહેલો.

સુભેચ્છક સ્વદેશિઓને શાશ્વત.

છંદ, દોરી, ગરબી અને બીજા રાગમાં રચ્યું.

મુંબઈ:

પારસી પ્રિટોગ પ્રેસમાં પાલનજી નશાવાંતજી

અબ્બાતાએ છાપ્યું

નં. ૪૨૫ આગ કુવા રોડ ચોકસી બજાર

૧૮૭૪

પા. રહેમે પત્ર કીમત જે આપતા.

જિ. દીન. ર.

ધાપીડ પ્રજાવર
મદાવાદ
કોપીરાઈટ મંગલ
૭૭૩

હુલકની સફઆત

લાવણી.

(લાલ તારને મારે બાળ પણાની માયા,
આપ્રીત લગાડી કેમ વેગળા ધાયા—એ રાગ)

દિન જાગ્યું મુંબઈ શહેર કહું આવારે,
તે જન થું સમજી લાણુ થશે આવારે. ૨૬.

સત બહાર થું જોતેર તણી બહીદારી,
ફુટુ વારીખ તેમી ધણી મત વારી,

થું કારણ જાગ્યું દિન કહું છું બાધ,
ચરચા ફરી મુસલમાન ધર્મની આંહી;

ચરચાકરનારો એક પારશી નામે,
રતમ હારમજ એ કહું થું કામે. દિન. ૧.

મહમદ પેગંબર મુસલમાનનો ને છે,
જેની જાંઘાણી તણો હવાયો એછે;

તેનું એક પૂતલ બહાર જાપાવી પાડ્યું,
જેણે રતમજ નામ એક થું કોડ્યું;

રતમજ એ આંગરેજ પરથી કરીયું,
પાં. હમે પત્રે મળી આજીવનું કંઈ પરિયુ. દિન. ૨.

કેઈદેશ નવીન મહિ બોલ લગાડી લખીયા,
 સાચાપરથી શું ? આંદર જુઠા ધરીયા;
 આંગરેણ પરથી કંઈ દાસવેશન,
 આંગરેણ લખનાર મોટીય નેશન;
 ત્યારેતો મુસલમાન નહી કંઈ વદીઆ,
 શું કારણ મુસલમાન થયાં અહી રવીઆ. દીન. ૩
 સાચામાં જુઠું કંઈ નહીં બેળવાએ,
 જો બેલવાએતો ખરે આગ સતગાએ;
 સાચું એ પુસ્તક હોત ખરાખર જવારે,
 નહીં થાતે મુંબઈ શહેર અધડો ત્યારે;
 રૂપમણ પુતો છાપ છપાવે અડીઓ,
 હિંદુ અથેજ પારશી મુસલમે નડીઓ. દીન. ૪.
 મુસલમાનના ધરમ વણી કરી ચરયા,
 શુ સેવા તે આ કરી કપાલે આચ્યા;
 સન આઠાર એકાવત હતો ભેવારે,
 આવુ હુલડ તવ મર્યુ હતું તેવારે;
 તે લખના દીલગીરી ધણોધું બાધ,
 રાંકડીઆ પારશી રહ્યા માર પુત્ર આધ. દીન. ૫.
 ઉપલી ખીતાને યથા કંઈ દીન આઠા,
 તે શૌ બલે દીન રાપ રંકને મળ;
 કેવલમાં શિના સવાન બાંધી પુછરડી,
 બોલ્યા વિનાં કમ રહે બોધી કુકડી;

બિંદુ મરવા જ્યારે યાગ્યે જીવે મારવાડ,
 ઘોધાએ વાપરી હસ્ત ખરે ધારવાડ. ધીન. ૬.
 ને કમટી હોએ તે કપટ તણી ગત જાણે,
 ને ભાસો હોએ તે મન તણે નહીં આણે ;
 આ જગમાં એવા હશે ખરે જન કોઈ,
 પાછલ પરતાઈ રહે શીર જઈ રોઈ ;
 એક ખીજાનો શત્રુ તેનો યાગ્યે,
 તો કેમ કરીને તેનાથી રહેવાગ્યે. ધીન. ૭.

દોહરા.

તેવી મૃતે અહોં થયું, મુંખઈ ખેટ ખખર ;
 જાણે જન ઘોખી ધણા, ખાટકી કોણી લવાર. ૧.
 રણુ થુરા રણમાં ચઢે, યાગ્યે હાહા કાર;
 કિકિઆરી કરીને પડે, મરે મારામાર. ૨.
 તેમજ તારીખ તેરમી, કુખવારી માસ ;
 સવંત અઢાર ચુંગોતર, મુંખઈ નાસાનાસ. ૩.
 સવંત ઓગણી વીસના, માહાવદ એકાદસ ;
 શનશાહી પાંચમો, છવિસ રોજે જૂસ. ૪.
 સુકવાર તે ધીન હતો, મુસલમાનનો નેક,

પારસીપર તુટી પડ્યા, બાણી નોંધ છેક. ૫.
 મુસલમાન બેગા થઈ, મેનમાં આણુ એક;
 ધર્મ વિરૂધ (વી) ચરમા કરે, તેમ ચારો છેક. ૬.
 તેથી તેનામાં થઈ, માટી કંઈ વફર;
 શ્રીમંત જન કાંઈ કરે, કર્યો ન માચમાર. ૭.

મુસલમાનોની મીટીંગ.

કુંડળીઆ ૧૯૦૬.

મુસલમાન નખી કરે, સભા ડરાવો આજ
 સંધ કરો સૌજન મળી, ત્યારે રહેશે લાજ
 ત્યારે રહેશે લાજ, સભા કરવા જમ સોધી
 બોંવખલાની વિચ, જગા મહમદની નોંધી
 મહમદ ધંત્રસંગેલ, વણી નોંધા જગ કુળ
 સભા મહી શો બપ, જે છે સવળા મુસલ. ૧.

સભામહી ગહરશો વણા, જો છે તે હુ શિખાર
 લખવા મત તેનું ધર, નામ સહીત નિર્ધાર
 નામ સહીત નિર્ધાર, કાંઈ આપણુવ લવીઈ

કમરદી ન તાહજેન, તથા મુનશી અલીદ
 જોવિતા તહી ખુમ, હજી મળી ઢાક ખમા^૨
 વાહતા હરેવાહ, ભલી કહીએ આ સમા^૩ ૩.
 ગમાસદ સૌએ મળી, ધાર્યું મનમાં એક
 કાઠ તરેના અ પાણે, ન કરવો અથડો છેક
 ન કરો અથડો છેક, સમજી બેસી રહેવું
 મૂઠા કરે શિર પર, તે માથે લેધ લેવું
 પણ સમજ્યા નહીં કાઠ, આખર મેહેલી મમા
 કરી ખરાખી ધણી, વાહજન ખેડ્યા સમા. ૩.

સુકરવારનું હુલડ

કુંડળીઓ છ.૬.

૪

ખારકોટમાં જાગીયું, મુસલમાનનું દિન^૧
 જુમા જે કહેવાય તે, મસીદમાંહી દિન
 મસીદમાંહી દિન, વાર શુકર કહેવાએ;
 ખાર વાગતાં થયું; હુલડ સંધ્યું, જોવાએ.
 માં સમજી દિન, પડ્યા તુટી શું સાર

ખા. ૧

૨ ખમા.

૩ સમા.

અરે પારસી જન, તારા પાયા અડીં પાર ૧

રોલાવત.

- આસો મારો ફર, જાઓ મુજબ રહેલ;
મુસમમાનનું દીન, જોવાને શું લેહેર; ૧
- પોલીસ જાણે પહેલ, કંઈ ધારો તોફાન;
ત્યારે શું કારણે, મરું એણે નહીં કાન. ૨
- પોલીસ કમીશનર, સૌદર જે કહેવાએ;
યમે તવ આહાર, ત્યારે (તે) અહીં કહિ પામે. ૩
- પારસી જનને મન, પ્રયમ ખાતર કંઈ ફુગી;
તે સવળો યહ વ્યર્થ, અણવિરવાસે સુલી. ૪
- મસાદમાંછીજન, હતા મુસમમાનો તે;
શિખ દેહ નહીં હશે, કાછ જે શાણો તે. ૫
- કાછની નહીં શિખ, માની તેણે તહીઆં
મસીદયા નિકળી, પાએકુનો છેલ્લ હીઆં. ૬
- કરે શખ પોકાર, અણધરતા કંઈ એવા;
તેહી મહેસા મહી, કંસાસવાડે કહેવા. ૭
- એક એકની સાથ, ખોજો એકતા આણે;
શું કહે આજે રાત્રી, કીકર વીત એ તો માણે. ૮

કોણે

મસીહાંથી આવતાં, મળ્યો કાન્સ્ટેબલ;
જેનો કોપ માએ નહીં, તે આકુળ વિકળ. ૧

ચોપાઈ.

કરામતને માર્યો માર, ધર તેના આગળ આ વાર;
સોડા મારી મુકી ધાપ, દેખી પોલીસ માની ધાએ, ૧
આ તણ દેખી હરખે કોણ, પારસીઓનો કાઢે ધાણ;
કરામત અંગે છે શુદ્ધ, જેની સુદર જોવા બુધ. ૨
રહી નહીં સરદારની લાજ, કરામતને દેખી આજ;
તેના ધરને કહ્યું નુંકસાન, નહીં તવ તેનું કાંઈ માન ૩
બોલો ખીચારો પારસી એક, મુસલ હરતે આવ્યો તેહ;
પોલીસ એકદમ આવી પડી, મુસલમાનને તે તો નડી. ૪
દેખી પકડી ઝાલે જેમ, ગયા જાનામાના તેમ;
પકડાએ લાકડીઆ કેદ, સુકે નહીં પારસીના એક. ૫
ત્યાર પછી તો જોડુ થયું, તે દેખીને હાથ ગયું;
તેના કહ્યું નાચે સાર, માડીને સધળો વિસ્તાર. ૬

અલાહ બાગ આગળ થએલી લુકસાની

ગમ એઆહુરણ

મુંબઈ માંડી અલાહ બાગ, તે તો બાહે સોયો વીધ,
હોયી માંડી બિડે બુલામ, અહીં ઉઠે સોયો વીધ. ૧
એજ પ્રમાણે દેવા આનું ચેતનનું મંચેરનું
તેમાં પેસી મુસલમાન, જેને કાંઈ જરા નહીં જાન. ૨
મારો મારો મુજો એમ બોલે, સોયો લાલો માયી દામગોલો,
દેવા આનું નહીં કંઈયું, પારસીએ મન નહીં પડીક. ૩
હાથ હાથ કરીને ચોકારે, બાપુ થાએ અર સરકારે;
દેવા આનામાં જે જે બાણસો, દેખી કોડે મુસલમાણસો. ૪
જે રણમાં રણુ દેખી ચઢતા, સરકારમાં તે નહીં ડરતા;
અરે રસ્તમનું તે શું કંઈયું, પારસીએ મન માલો. ૫

પમીયુ: મ

આડો જોદે તે જન પડયે, ત્યારે કાંઈ નહીં જાને ધરયે;
રસ્તમનું મુશી ખેડ, જ્યાં દમણુ દતાર કેડ. ૬
તેના શું જ થયો દેવાલ, તેની હાથ મળી નહીં લાખ,
એવું સાંભળીકે જન દેવ, પારસીના ન. છોડે વંત. ૭
પછી પુરાકે આનું પચી, જોઈ સધળું રૂકયુ દેખી;
તેના ઘરને રૂકું મુકેસાન, માણી પાવા આપા નહીં. ૮

મ

જેની સ્ત્રીઓના કાળજી આસોઆં, તેના હજુ મુધી
 નહીં ફરીઆં;
 પારસી એજે ચરચા કીપી, મુસલમાનની સિક્કા લીધી. ૯
 પોલીસ થું ખીચારી કરો, ઉપરી મત થું નહીં ધરશે;
 સરકાર ખીચારી છે માટી, જેની જગમાં મળે નહીં
 જોડી. ૧૦

આ વખત ક્યાંથી આપ્પે, મુસલમાનને ક્યાં ભાગ શાબ્યો;
 મુસલમાનને વિચાર હોત, લક્કડી રસ્તમજી સોત. ૧૧
 ખાધી સરકારને આપ્પો હોત, સૌ પારસી દુખી નહોત;
 કંઈ બુલ્યાછે પારસી જન, તેમ બુલ્યાછે મુસલમાન. ૧૨
 કોઈને મારે ધીબધબાકે, કોઈના મુખ તોડે લપડાકે;
 કાંઈએ ખાધા મુકીને માર, થયો પેસતનજી લાચાર. ૧૩
 દુખી દયા થું નહીં ઉપજે, જ્યારે થાએ આવી રમુજે;
 સોના રૂપાનું જે કાંઈ દીઠું મુસલમાનને ભાગે મીઠું. ૧૪
 કાંઈએ ચોર્યાં ખરા દાગીનારે, હીરા જડીત કંઈ નગીનારે;
 જેમ પોલીસ મારે માર, મુસલમાનને મેલે તાજ. ૧૫
 આવુ વાંચ્યું પત્રો પ્રચામાં, કંઈ કંઈ ખીતા તે તે તણામાં;
 ઘણું લખીએતો માટું થાએ, અનાધ્યાગ અપડો થાએ. ૧૬
 છછભાધ ધતજીભાધ કહેવાય, પારસી વાજા નામે
 ઓલખાય;

તેના ધરમાં કર્યું તોશન, ધણા જનની લીધો જન. ૧૭
 પોં ખડોસી હીંદુઓએ, જો પચાવ કીધો જ્યોએ;

૧૬
તેણે હાલર રીખાનું લીધું, ને રીખાનું પિત્ત તુકાન
કીધું. ૧૮

પછી પથર નાર ચમાળો, અનધ્યાસ માંહી કહેવાયો,
તહીયો જે જે મુસલમાન નામો, તે તે સુખના ગમ્યા
સામરો. ૧૯

કપાળાળાની તહી અગીઆરી, જે પારસીની માંહી હોયી આવી;
તહી બીજી રાજી નવ માસ્યા મીસર સાઈટરનું મન
જાગ્યું. ૨૦

તહીયો દુકાન જન અટકાવ્યા, સરકારે સંદેસો ડાળ્યા;
તહી તોફાન કરીયું મોટું, કહ્યું સાચું તહી કેલુ ખોટું. ૨૧
રાજે રાજાં રસ્તે અયગ્યો, ખુન દેખી જના પગરાયો,
મુસલમાન મારે પારસીને, પારસી મારે તહી સો નાસીને. ૨૨
તહી સેકડો મુસલમાન સીંગ, જાવે જનદલ રચળી
જેમ કીધો.

ગોપાન નાનાની દુકાન લુટી, માંહે રાખી ન એક અડી. ૨૩
જીખીઓના કડકા કીધા, જોને ફાળ્યા તેમ તેને લીધા;
પીઠાં તણો નાસવ કીધા, પાલીસે તે મારના લીધા. ૨૪
પાલીસ થયી પગરાયો, કારણ અહીં તહી તોફાન થાય
એક સમે બીજી બીજું થાયે, બીજી અહીં તહી નાસી
જાયે. ૨૫

પારસીઓને જાપમ કીધા, તેને સાંસપીડાન તહી લીધા
૧૬૫

મારો મારોના મહાણુ જામરા, મહો' આરખ તેથી નખ

લા. ૨૬

એવું મુસલમાનિએ કીધું, જામાતાલાએ પને કીધું;

પછી એત વાડી મહી પદા, તેતા પારસીઓએ સજા વે

ધ્યા. ૨૭

પામી તલાવપર જઈ અડીઆ, કોઈ કોઈ પારસીને તડીઆ;

બાર જીપર ચાર તો વાગ્યા, બીડી બાજર મહો જાગ્યાં. ૨૮

ખં મનજીની અગોઆરી આવી, તહો વઢવાડ કેવી મચાવી

એતવાની તણા ધર ભરમાં, મારા મારીમાં મામાં ધુટયાં.

૨૯

ત'હોથી હડવા મુસલમાન જપારે, મુઠવારની સાંજ થઈ તપારે;

મારા મારીમાં જે હાથ આળ્યા, કેરી એકસો છામટલાળ્યા

૩૦

આ પરમાણે પાલોસે કીધું, મીસ્તર સાજીટરનું કામ સીધું;

મીસ્તર સાજીટર જેવા મુધરેમ, તેનામાં ખનીઓ આ એત,

૩૧

તેના રાજની પ્રજા જેહા મુખ પામિ જરા નહીં તેહ;

ધર્મે તણા મકાનો બાગ્યાં, પારસીના મનડાં જાગ્યાં કર

પછી જેવાત થઈ તે કહીએ, પારસી સેઠીઆ સાય લાઈએ;

જોવા ગયા (જે) યયું નુકસાન, જોવા નજર એજ

મકાન. ૩૩

પારસી સીઓ રડતી રીઠી, કુને આ વાત ભાગે મીઠી;

જાપ રૂપ સૈના કંપે, મુસલમાન જય મેલી નં પે ૩૪
 પેટનું ખલ્યું ગામ લગાડે, એકઠા જન થઈને ખગાડે
 હાહાકાર થયો ઘણો અહીંયાં, ખંમનજીની આગીઆરી
 છે જહોઆ ૩૫

જાપ કાળજડું જન ખસતું, મુજે કહે યોજું આ નરખતું;
 મુખધનો ને એછંગદંત, તેનું ઉત્કૃષ્ટ છે ધણું મન
 ૩૬

સરકારથી રીજમિટ મળશે ત્યારે હુસડ જાગેલું ટકશે;
 ગજરનરના હુકમથી થાશે, રીજમીટ સાથે લશ્કર જાશે
 ૩૭

પાલાસ કમીસનરને મલશે, જાપએ તટલી મદત જડશે;
 ને કોઈ આતું નરમ હોય જપારે, બીજાની માગે મદત
 ત્યારે ૩૮

તેના બીચાર સરકાર કરશે, જાપએ નહીં પ્રતાપું પડશે;
 આ ને દીજે સનીયાર આપો, થયું મુકયાન તણે વધા
 ૩૯

પારસીઓ એ કરેલો બચાવ.

તાહર,

ખારકોટને કોરમાં, ખેતીવાડી સાર,
 જાન ખચકા કરેલો, સંપ કમો આવર. ૧
 સંપે સંખે નિકળ્યા, જોવા દુલડ ખલર;
 રાજા દેખી પોતાની, મળી ખીચાણી નાર. ૨
 બેરામછ છછબાઈ, ને વળી નાનાબાઈ;
 બાએ કાફડે આરકોટ, આલખખાત્રે પાઈ. ૩
 તેથી ઉપા દેખીયું, વળતી કમો વિચાર;
 મળી આવણ સમજા થસો, મગ્ગરનરની પોસ. ૪

ગવરનર પાસે ગએલા પારસીઓ.

મનહર, છંદ.

બેરામછ છછબાઈ, સંધે દીનચાત્ર ખીટી;
 સર નમસો, છછબાઈ ને કરેવાએ ઉ,
 આતરેબલ સેઠ, મંગલદાસ નયુબાઈ,

૧. ખેતવાડી ૨ પોતાની બાતની.

અરજ કહેવાને મુખ, હજી મળી નહીં છે,
 સત્તામ કરીને કહે, આતે રાજ આપનામા,
 બગર વાંકે, પ્રજા પારથીતો મંડી નાચેડે;
 મુસ્લમાને માંડી માર, કે કુટ્યાંજ. પરં. માર,
 અંદર પચીત ચાર, ચોરી કરી થાય છે, ૧

ચાલીય કમીસનર, લણીતો ને ચોદર,
 તેના હાથ નીચે આવું, વજા પાણી ચાક છે,
 માટે આપે ધાનમાંજ, તેમજ પ્રજા તણી વાગ,
 વગર રણેજી એ ન, વીણી વીણી ખાયા છે;
 વળી માર મારે ખુમ, માંને મહી ચાલીયનું;
 એકદમ વૂઠી પડી, વિદ્યુત નજા અ છે,
 દયા નહીં તેને મંન, કરે ખુન મારી ધાય,
 મુસલમાનિનું મુખ, લખકે રાખાય છે. ૨

ગજનર સરકાર, વદે મુખ તેને વળી,
 શીકર ન કરે નરા, રહેના સંપ સંપી,
 ભસકર છે તૈયાર, તેના હપરીને લખી,
 બંધાવરત ચીક સાથ ને છે ન કુસંપી;
 ખુશી થઈ હોઈ, ગયા ને ને ને તે,
 પારસી તો સાંજળા, રવાના રૂંપ ટંપી,
 ૧. મુસન. ૨. વીતળી પડે. ૩. મારનાર.

येन ह्यहं तेन वदन्ति तस्मै नमः ॥ १ ॥
तेनैव पारसीना प्रणम्य कुरु कुरु नमः ॥ २ ॥

यन्मि सतीतारुणि आरुणि तवावासे ॥ ३ ॥
तेनैव पास हाटलु आरुणि तवावासे ॥ ४ ॥
इरेव वाडीनी पास हाटलु आरुणि तवावासे ॥ ५ ॥
तेनातो आरुणि पास हाटलु आरुणि तवावासे ॥ ६ ॥
टोवो तवावा पास हाटलु आरुणि तवावासे ॥ ७ ॥
अपोअरुणि हाटलु आरुणि तवावासे ॥ ८ ॥
मुरवमान साय पेड, मली जेतवाडी नमः,
पणु अपोअरुणि तवावासे अही तही नमः ॥ ९ ॥

होहरा.

नताता मे तेमेव आरुणि तेनैव
तेने माये आरुणि तवावासे नमः ॥ १ ॥

तही आरुणि हाटलु तवावासे आरुणि नमः,

आरुणि हाटलु आरुणि तवावासे नमः ॥ २ ॥

પારસીએ એલમદનની લીધેલી મુલાકાત.

બોપા.

પેશનલ ને વફાલ, કારણ એવલ,
 યકર પેશનલ, નસરવાન વપરાંલ,
 કુળા વાળા દાદાબાઈ, તે પીના પાપનલ,
 રસમલ ખંભાવી, તેના પીત્ર પેશનલ,
 તે સધળા યેળે મળી, એલગદ ન તમાં જલ્ય રે,
 કહે મુજે વધતુ યસે, તેના શુ ક્રિપાએરે.

હાહરે.

એલગદન મુજે કહે, પોલીસ કમીસનર;
 તેના સ્વાધીને કરી, આપ્યું છે લરકા.

ધાએલ થએલા માણસો.

બોપાઈ.

સરી આલ આલ એક, માણેલ બેસમલ છેક;
 મરણ પાંચે દાદાબાઈ, આએલના અમેરે ક્રાપ ૧
 ૧ તપરાંલ.

મારે માનુ પાલકાં રાજ, દેખાએ નમરૂ તે રાજ,
 સોદરપર લખીએ એક પત્ર, હસડ થામણે જ્યાં તવાર
 પદે કાતરેપસ તે મુજ, ખાખા આખી થતે રુખા
 એવું કહે જેરામણ નહ, લઈકર આંધુ પુત્રેયક
 એમણા બાબી પારસી જન, રંગ મુન સરદારડે પત્ર
 પણ બાંહે ધને થુ થાવ, હસડના જન મંગળ ગાવ. ૪
 રાત સમાના બાએ એમ નિહાને બાવિ તે નમિતમ,
 સની નિસાતો એ ગધ, ફીકારના વળા થયું. ૫

મુસલમાનનું મરદુ અને હુલડ.

હોરી.

આસ, સાવરો આંતરું નહી આપો

મુસલમાને મડદુ ખનાવ્યું. ૨૬

ખાનાવ્યું જન પુગ સાડે, ખજાણું. મુસ. ખના.
 ચલો મોહર સ્વીકાર ધન, એવું એક મુલાકા.
 મડદુ ખનાવેને કાડે મુસલમાન, પારસી મન નહાવ્યું;
 કહા મુખ તે તે બીજવું. મુસલમાને મડદુ ખનાવ્યું.
 ખના. ૧
 પ્રયત્ન એકવાજ મહી વહુ શામીસ મલે તે આંધુ,
 સાચું કંઈકુડે કાપ ને મલે, જનકહે સ્ત્રીયા એ આંધુ.

हाहाकार ललाच मुसलमाने. पत्ता. २
 जोरुस सुवेधरनी आया, सड्ड ते र्हायु;
 सोमा देप्पो माहूची लल या, हुड्ड मुड्ड मगायु
 पारसीओ (ते) यणावु मुसलमाने. पत्ता. ३
 सोही ललव मुड्ड मही आआ. (जिरो) जरेमर जरे
 बाग मध्ये पारसीने लल, सुवेधर सुड आहु;
 पामलो जे पार ज्यड्डावु, मुराजमाने. पत्ता. ४
 मुसलमाने कही आही आरी, पोलीसे लल ज्यड्डावु,
 मोड्ड करम पारसीनु तथा, हिड्ड मजीने हहावु;
 हीं ह्या जे लल देवडावु, मुसलमाने. पत्ता. ५
 हीं ड मुसलमान काड नही दीन, आपे आप छपावु;
 आतस जेरामनी शी गवी घुघ, त सौ पेने लपावु,
 अमे करी मड्ड वणावु मुसलमाने. पत्ता. ६

१५. १५. १५. १५. १५. १५. १५. १५. १५. १५.

मुसलमान तळीया लल, जलो सोनीपूर नाली धाप.
 मुसलमान उजी मजी सोही, पोलीसे थुं? तही जयाय;
 मुसलमान पला काड अलि, लल न मन पराय;
 पुरे मेड ते छी जराय, मुसलमान गवी सेव
 हाहाकार हाथ्या सोराने सोही, हांगण पाउ गलाय.

નિકળા બાણે વાધ સરીખા, કુરેલવાગે ભયઃ
 નશા મોઢા તેતો ન માય, મુસલમાનત ગલી સો. ૨
 પ્રથમ પારસી સો ભણતોવા, ખાદર નહીં દિસરાવઃ
 મુઝ્ઝ પારસીઓએ આવ્યુ, સિકાન હિતયા મુઝ્ઝ વાધઃ
 મુઝ્ઝ નિચી ર લખાય, મુસલમાનત ગલી સો. ૩
 આવતે ભિગરીએ પલ ખીચુ, ગલધર મંગળ વાધઃ
 મિલસીક ન ખર યિસતી આવી, આદર સાય નિચાવઃ
 ખીચા કાસેયસ માય મુસલમાનત. ગલી સો. ૪
 મારામારી તપાહી મોટી ચોસી, મીઠુળ ચીર ટુટાયઃ
 મલેલા કરી ધરતીપર પડતા, કાઈ કહે હાથ હાથઃ
 ભરુ પીડ તપાહી છમકાય, મુસલમાનત. ગલી સો. ૫
 સો પાંડ હકત ધરબાણે પારસી, મારિ તે સાવન માયઃ
 પાંકડી મુઝ્ઝના મુસલમાન, તે લોલચાંદ નિહાયઃ
 મારે ધરતી ને સાધય, મુસલમાનત. ગુધીસો. ૬

કિં તિમ પદ માળાં પદ કિં તિમ પદ
 રાજ્યે

આવી રીઝી અજવાળી, સો રાતરે મરણાં પાંચો મધસતના
 એ ચાલ.
 હાથ વાપરે મુઝ્ઝા મારી ન લગીય
 પારસીઓ કુરે વીચુ, અપા પીને ગુપ્ત ભાગીય
 સો મારીનો ગલી ને કહાય, તહીં કરે પારસી વાધઃ

અવે. આજે, કરે વીચાર, એજાતના માથે ચાલ્યું
 લરકડાની દુકાની ધણી, જેના રંગીલા છે સરદાર;
 રંગ નેહો અહીં ચાલીઓ, રાખે રંગ ધાર તરવાર.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૧

પાલીસ જન પાએલ થયું, સોઈ ધણી કરે તોફાન;
 પોલી તળાવ, જીપર દુધ લીધા કો-સટેબલે બે જન.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૨

ભીડી ખુબરમાં રથના પર, સીજમીટ જીભી તરહવાર;
 અસંખ્ય જન નોવા મળ્યા, નોઈ કરે મનમાં વીચાર.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૩

એજ પ્રમાણે ઉભી રહી, તે છે કો-સટેબલની સાથ;
 પુરતો બહોળસ્તરે થવા, થાયે હજુ દીન તે રાત.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૪

અશ્વના ઉડી એક કોટમાં, તેફાની આ, આવે આબી પેર;
 બખરાઈ પોલીસને યચ્છે, ધામ ધુમ મચી રહી રોર.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૫

મને મેહી, એવું આવીયું, થોડીય આ, રાજ ને કહેવાયે;
 પોલીસને નહીં દેખીઓ, બંધામસ્ત નાજરે નોવાય.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૬

ઘેલગીયે યહ બખાએ અતો, પોલી મહી પડી એ ઓપ;
 તોઈ કાકે હુટ ધણી, હામે નવ સરકારની ધાક.

મુખપ્રમાં. પારસી. ૭

લસકરની મહત અને તેનો દેખાવ

ગરબી.

રાગ. સાર સારે વડાદરા શહેર, મુખપ આધનેની
નોંધ નોંધ લસકરની ખાહર, મુખપ શહેર મહી;
પણા પણારે તે તરેહવાર, નજરે નોંધ સહી.

બીસમી રીજમીટ કહેવાય, આવી મહત તે વારે;
ગત હર અદકસાયે કરમ શસ્ત્ર તે હથીઆર
મહત આવી પેલી મળે હોત અપડા ન થાત બજારે;
પ્રજ તણા ખુન જોડા નોંધ, ઘીસમી જન આવાર.

મુખપ. ૨

ખારડોટ મહી છે સીધી, ખલાસી તે કધ આગરે;
ચાલ તાણુ તે યોગ આપુ, તે હો રહ્યા છે સાગ.

મુખપ. ૩

તેજટ લખે વળી એક વાત, પરમ દીન તે આપ્યું ર;
જમાન ખાતામાં જીવ વસીયુ, ફળી મળી દીન વસીયુ.

મુખપ. ૪

માટે સરકારને લખે છે તેજટ, ખપ કરા ઉત્તારે;
ઉત્તાર તેને સોપી આપી, કહો તે જન નડતાર.

મુખપ. ૫

અવજુ કરે સરકાર ખરેખર, રીજમીટ ખોટ તેજવાર.

તેમ તેડાવી પુતળ તૂટી, સુધી નહીં રેડાયા.

મુખા. ૧

સત દીક્ષ સરનામી રીજમીડ, ફસી છે તે બજારે.
જો મળીને સંખ્યા થઈ મોટી, ગણવા એક દળર.

મુખા. ૭

પાલીસને ફાળ મોઢું આપ્યું, આપ્યું, હાકીમ ને હરે;
રોકાવર સુધ મહી, નહીં જાએ, જામરી નેના તેહ.

મુખા. ૮

શોમવારે મુંઝાસે તે, લખીએ પત્રો મહી પારે;
સ્વીતાર દીન પીલો બારી, રીજમીડ માફ નહીં થી.

મુખા. ૯

જો મળીને સંખ્યા થઈ મોટી, ગણવા એક દળર.

ભુજંગી છંદ

કંઈ એક હાજ મણે તીમ જાન,

ન આપો હશે તફ એ ભંડ વંત.

યો સ્વર્ગ વાસી લખે પત્ર માહી.

પાંચ દીન ત્યારે લખે પત્ર બપોંદી.

અરેરે અરેરે અરેરે અરેરે.

અરે આંધુ બપો અરેરે અરેરે;

મધ્ય ભાગ તેની ગુરુપ્રસાદ બાધ.

પુરુ મુખ કુરાન છે કાણુ સાધ ૨
 પિતા નામ આસેનો તેન પુન,
 ગયો રાગ વાસ થયો ઘર સુન,
 ન આપ્યો હથે જમાહરે તેહ હયાત,
 યથે મારી સાય કાઠ શખતી. ૩
 વતે મળ લાસ તેની તમચાણુ,
 ધણા જન શ્રીમંત તે વાર જાણુ,
 હજારો મુસલમાન તેની પગાડી
 કરે કીકિઆરી ધણો તાળી પાડી. ૪

અચાંવવાંને માટે પલટણની ગોઠવાણુ.

દોહરો.

પાપકુની તે લીસમી, માસકિ મુલકા સાર,
 વામાં પાંડીને રહે, આ રીતે નિર્ધાર,
 મરીત ને મરાણીઆન, તેતો પોખી તલાવ,
 પહેરે મસાલરખા રહે, સામુદાલી' આજ,
 ચોટી યેલમીકે સપડકા, નિપી, આ રીતે આડ,
 ભય કર નજરે પડે, બીયરી હરતે સ્વેડ. ૩

હવીન રીજમીટને શુ યયુ', કાલાવેયો સાર.
 અનિરોધ રોચન સુધી, કાપી ને નિધાર. ૪
 લસકર ખાણુ નોપએ, કે તેના ગોઠવણ;
 દેન મારફત આવશે, મૂળ જોલે હમ હમ. ૫

ગોરાચંદ્ર ૬.

તોપો ખાંને સાથ રીજમીટ દાલાવે તમાર કે;
 હરે ગેજા સ્થાય તેતો પેરેયો થયુમાર કે. ૧
 સરસ યુક્તિ સારી કીધી સરકારે આવાર ને.
 રહે પોતીકા કામમાં, તર્વાર પર નીધાર ને. ૨
 આ બંધિબરથો યયુ', ખુશી ખરે જન શેરનુ:
 બહાદુરી સરકારની છે કામ ચમશેરનુ. ૩
 કોટ કોઇ પરદેશ નાસે આય તેમ મારસી;
 વાંદરાને મેમતા જનને મને હરમાર સી. ૪
 દેશી પતટણુ ઝિડ આવી છે તે પાણાનો મળો,
 બગરતર હજીશીવયા સબા હસી હજી મળો. ૫

ગવર્નર ઈનકોર્પોરેશન સભા અને બીચાર.

કુમરી.

રાગ, આજ છાત્ર મેરે મન ખસ ગયેરે એ ચાલ.

સભા ફાંસીયે હાવેરે. સભા.

ગવર્નર ખાલાપુર બલા. સભા.

સભા મહી શ્રીમંત સરદાર, ગવર્નર પ્રમુખ કંઈ સાર;
સોલરે કહ્યો ને વિચાર, સા મનમાં તે સમાવેરે. સભા. ૧
તાબુત સંધ્યાં બંધન કરવાં, ને બાલ તેનાં દણવા;
સભા થઈ બરખાશ, શબાસદ મંત્ર પરાવેરે. સભા. ૨

અરબી.

રાગ, નોથું નોથું ફોલા પુર ફેર. વડોદર.

ચાલ સુરતી.

આપી આપી પુતળી બેઠી, હવે પર બેસીને;
ચીજમીટ તે મુંબઈ ફેરે, સુખ યાવ દેશીને. ૨૬
પોડેસ્તાર નત એક સોપરયા, ખરે તે હોંડવાનીરે;
કરમા પહેલ બંધક બારી, ફેડે સદસ્ય તાલી હવે આ.
ટંકસાલ આગળ બે તોપા, રાખી ચીજમીટને કામરે.
તરેહ તરેહના કમો બંધે ખસત, ફેરે તણી ગભી કામ.

રહી રહી દીન ચાર બંધ ગિર ગવત મેલ રહેવાયર
દુકાન કોઇ કોઇ બંધ રહીવી, હાકીસ નજરે જોવાય.
હય. આ. 3

ચાર હજાર લસકરની સંખ્યા, યદ્યં મુખ્ય મોઝારરે;
અહાર યદ્યં સંપત્તી તે આવી, નજરે જોઈ નિરવાર.
હય. આ. 4

સમજો બંધો અસ્ત યેયો, તો પણ પહુ મુકે ન ધવેલ
મુસનમાનતુ જગત હુનડ, અન્યો અન્ય કરી ધાય
હય. આ. 5

વિભાવતથી પણ રીઝમીદ આવી, ખેતાસીસમી તેહરે;
ખમર યદ્યં દુનિઆમાં સમજે, જામું દી આ જોહ.
હય. આ. 6

મુસનમાનોએ કરી મેલા જોક, અંગલા માહી સારે;
મહમદી આધી રમીના રે ન, શ્રી મલ તે સંદાર.
હય. આ. 7

સભાસદા મહી જે જે મરજે, તેમાં કોઈ સદ્યહરયે;
માવ મુમે તેણે લેઈ કીયા, સર જગસીલ ધર્મહરત.
હય. આ. 8

બિગા પારસી યદ્યં મુસનમાન, સજાહ કર્યા કોતરે
સર જગસીલ જે જગાં આવી કીતુરે રિ જન માન
હય. આ. 9

પારસીએ તહે ઉઠાડુ ફીર, મોટે નહીં મુજ કામરે;
સલાહ કરે સજી મુસલમાન યધ, ત્યારે કરશે ઠામ.

હવ. આ. ૧૦

સભા મેલવવા આ એક જનને, સોંપ્યું તે હુશીઆરે;
આનરએખત નારણ વાસુદેવ, કુપ્પુત કરે આવાર.

હવ. આ. ૧૧

મુસલમાન આગેવાન થઇને, સભા ખનાવી આ તવરે;
અહમદખાન પંજલામાં, આ તવ હુશી રવે.

હવ. આ. ૧૨

નરસિંહ મહારાજ

મુસલમાનોની મળેલી સભામાં

થયેલો વીચાર.

કુંડળીઓ.

નારાયણ વાસુદેવ, આનરએખત તેહ;

હાજર પાંને એ થયા, ડાકટર ખજાની નેહ;

ડાકટર ખજાની નેહ, સભાસભે મુખવદીઆ;

તમે ધરો તઈપાક, પારસી નહીં જન ખસીઆ;

કરે પારસી શમા, તમે તહીં ખાવો સાત.

ત્યારે ખુશી થાપી સભાસદતા બેસનાર ૧

મીસ્તર બહરદીત કહે, મનુ છુ ગિપકાર,
આતરએમનના વળી, કાછતે કહુ વાર
કાછતે કહુ વાર, યુરખને રે સમજવા;
કરે તહી કીવર, સિખ તેવાન બણવા;
ધર્મ લહી મન માહ, લખીયુ છે યુ સાસ્તર,
વાહ વાહરે તને, બસા બહર હી મીસ્તર. ૨

સરકારી બંદોબસ્ત.

દાહરો.

સો મનીને આતોઆ, મોડેસ્તાર પલટણ;
સમ્યા તે સત ચારની, હય બોલે ૭ હણ હણ. ૧

રાગ રામગ્રી.

બુધી બમેરે બામળી, નેશ નાપનો તાર એ ચાન.
સરસ કરી શુગલી આહી, રીતો મુબહ શેહર;

મખાને મન થાયછે, મનમાં આણી પર કરે રેક
 તામધાર રાણીના નામની, ચીજમીઠાને કહેવાય;
 આવીશમી સીપાળને, નજર આ નોવાય
 સર. દે. લ. મ. ૧

૪૨૧ા તેને દયાઆર પુષ, મળા કીપુછે ચેદર
 આ મીન ખીજુ શુ યપું, લોપું એણી તે પર.
 સ. દે. લ. મ. ૨

ગામઠી પસટણુ નણુ પચાસતી, કાકડ રાખી ખજાર;
 આઠમી જે પસટણુને, મળ ગામ નિરધાર.
 સ. દે. લ. મ. ૩

પુનાની ઘોડેચારને, માંડી સરતનાપર.
 બંને ખીજા બાગજ કરી, રાખી બોંધખળાપર.
 સ. દે. લ. મ. ૪

કાઠમાં ખીજા ભાગને, સો કર, ચમ સાદ.
 કુંગા રાખ્યા માણસારેને ચેદર માંહી ખજાર;
 સ. દે. લ. મ. ૫

શીવર ને જન અહીં કર, ત્યારે (તે) વાવરે ચમ,
 હુકમ સધજો સ્વાધિન, ધરયો માણસોટ. સ. દે. લ. મ. ૬

બંજી રાતના આઠ કલાકયા, ખીજે દીન છકલાક;
 કાનરેટમલ બરકરને હુકમ રેવો તૈઆર. સ. દે. લ. મ. ૭
 કુરોપાઆન બરકરની એક ફુકડી સાર,
 અને તો તેના સ્વાધીન, દુલેનેટ બેધમ સાધ.

મોપપના તે આમના બધા વાળી હતાજ,
 ચારે બાજુ બધા મીઠા નિખાસ સેવક સેવક મા
 સત વાલસી મળ્યા હરે, પાઉરનાર પનદણ,
 તાપ્ત દીત પ્રેમજીવ સુખી, ૧૫૦ સુખી અડસાલ
 સંદેહ લા. મા. ૧૦

હાલ તાપ્ત બંધ કર્યા સાંભળિયું

ગરબા

રાગ ખોલાવે આત્મ મારા શ્રામી બોસો એ ચાલ,
 બંધ કરવા તાપ્ત હુકમ થયો બંધ કરવા તાપ્ત રોક
 પંચા બતાવી બંધ તાપ્ત હુકમ. બ. ૧
 રૂકમી સોમી ગોવંદયા, ગુમા મસાદ સુકરવાર,
 હુકમ. મા. ૨
 ગુમા મસાદયા સુકરવાર, સનુ બાસી મંદગી કરા બાસ
 હુકમ. બ. ૩
 બંદો કરીને સદવા રાખા, તે લેકન મંચન તે ચાર

તો પણ ગેજટથી સાંભળ્યું હતું કે, રૂઢો ખરું તાણુત. હુ.ખ.૫
 નિરખ્ય નિસંધીના અપરેક સામી, શામીયો મન માલ.
 હિંદુ આર કાલ કાલ કુરુમે, ૫. ૬

સલાહ પઢ તે વિશે.

દોહારો.

ખરૂ કર્યાં આ વર્ષમાં સરકારે તાણુત;
 રસ્તે કર્વા મહેરમાં, રહે જન સા સાણુત
 ઊર્મે પ્રજા ૭૬.

“સારી રીતે માનીએ આંહી તારો,
 નારણ, * વાસુ, જગ માંડી સારો.”
 તોહી હતા ત્યાંહી તે પ્રેમ કાષો,
 સંકારથી જસ જસ કાંધ કાષો.
 ને ને યયો મુખમાં આંહી કર,
 તે તે મરાડી કરી સીલા મહેર;
 ક્યો પારસી મુસલ રસ્તો સીધો,
 ચકારથી નરા જય કાંધ બીધો;
 સખા મહી ડાકટર જનાતી કાંધ,
 વાસુદેવ, ડાકટર,

નેમી વપમુદ સુરુષીપત્ર ચાલુ ૩
 રૂને પાલીમ એમના અસાધ્ય
 સર્વેથી નય નય કાલ લીધા.
 નિર્જન આ દુનિયા માંથી એવા,
 પશાદના કાગળો ખરડે ઠંધ;
 થામ વહેતુ પાપ કાલેથી કાપા,
 સર્કારથી નય નય કાલ લીધા.

જામ પડલાન સમાપ્ત.

બાહર ખબર

આ પુસ્તક નીચે લખેલી જગાએથી મળશે.

ગુણધર્મમાં કાળકાદેવીના રસ્તા પર દરેક એવા વાલક
નો હુકાનેથી

તથા ભુલેશ્વર સ્કુલના માસ્તર નરેશ્વર કા
શીરામ પાસેથી મળશે.

વળસાડમાં ત્યાંના તાલુકા સ્કુલમાં હેડમાસ્તર પાથી
મળશે.

નવસારીમાં ત્યાંના સરકારી નિશાળના માસ્તર પા
થી મળશે.

અમદાવાદમાં કવિશ્વર દાસપતરામ ડાયાબાઈ, બુદ્ધી મ
કાશના આ. સેક્રેટરી સાહેબની આકાશમાં
થી મળશે.

નરેશ્વર કાશીરામ.

